

شناخت صنایع دستی ایران

حسین یاوری

www.ketab.ir

شهریورماه ۱۳۸۹

سرشناسه	: یآوری، حسین، ۱۳۲۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: شناخت صنایع دستی ایران / حسین یآوری.
مشخصات نشر	: تهران: مهکامه، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۸ ص.
شابک	: 978-964-2827-53-4
وضعیت فهرست‌نویسی	: فبا.
موضوع	: صنایع دستی - - ایران
موضوع	: هنر ایرانی.
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ش ۹ ی ۱۰۷ / TT
رده‌بندی دیویی	: ۳۸۸/۶۲۲۵۰۹۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۱۳۷۸۸۴

انتشارات مهکامه: ۶۶۴۹۷۰۵۰ - ۶۶۹۶۱۵۰۹ - ۶۶۴۸۸۲۰۳

عنوان	: شناخت صنایع دستی ایران
نویسنده	: حسین یآوری
ناشر	: مهکامه
نوبت چاپ	: شانزدهم ۱۴۰۱
شماره شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۸۲۷-۵۳-۴
حروفچینی	: مؤسسه قلم‌نگار - معمري
تیراژ	: ۵۰۰
قیمت	: ۸۵۰۰۰ تومان
چاپ و صحافی	: صالحانی-گوهر اندیشه

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با «قانون حقوق مؤلفان و مصنفان مصوب ۱۳۴۸» برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر مهکامه می‌باشد. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس‌برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر مهکامه ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

انتشارات مهکامه: ناشر تخصصی گردشگری و هتلداری

نشر و پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لبافی‌نژاد، کوچه انوری، پلاک ۸، طبقه دوم
 تلفن: ۶۶۴۸۸۲۰۳ - ۶۶۴۹۷۰۵۰ - ۶۶۹۶۱۵۰۹
 واتساپ: ۰۹۰۳۲۶۷۴۸۴۴
 وبسایت: www.mahkameh.com
 ایمیل: en_mahkame@yahoo.com
 تلگرام: [telegram.me/mahkamepublisher](https://t.me/mahkamepublisher)
 همراه: ۰۹۱۲۳۹۷۴۰۲۱
 اصلاحات و الحاقات احتمالی، در سایت انتشارات مهکامه:
 پست الکترونیکی:
 تلگرام:

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۹	مقدمه
۱۱	بخش اول - کلیات
۱۳	فصل اول / تعاریف، ویژگی‌ها، خصیصه‌ها و طبقه‌بندی صنایع دستی ایران
۱۴	۱-۲- ویژگی‌ها
۱۵	۱-۳- خصیصه‌های صنایع دستی ایران
۱۶	۱-۴- طبقه‌بندی صنایع دستی ایران
۲۳	فصل دوم / نگاهی به پیشینه‌ی صنایع دستی ایران
۵۳	فصل سوم / نگرشی به ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و هنری صنایع دستی
۵۳	۳-۱- مقدمه
۵۵	۳-۲- اثرات اقتصادی و اجتماعی صنایع دستی
۵۵	۳-۲-۱- نقش صنایع دستی در بالا بردن سطح اشتغال
۵۷	۳-۲-۲- نقش صنایع دستی در ازدیاد درآمد سرانه
۵۷	۳-۲-۳- نقش صنایع دستی در تولید ملی
۵۸	۳-۲-۴- نقش صنایع دستی در توسعه‌ی صادرات
۶۰	۳-۲-۵- اثرات فرهنگی و هنری صنایع دستی
	فصل چهارم / تأثیرات متقابل صنایع دستی و گردشگری و آشنایی با تشکیلات
۶۵	بین‌المللی صنایع دستی
۶۹	۴-۱- شورای جهانی صنایع دستی World crafts council
۷۱	۴-۲- مرکز بین‌المللی ترویج صنایع دستی
۷۲	۴-۳- مرکز مطالعات تاریخی، هنری و فرهنگی سازمان کنفرانس اسلامی IRCICA
۷۲	۴-۴- انجمن ترویج و توسعه‌ی صنایع دستی AHPADA
	فصل پنجم / تعاملات (تأثیرات متقابل) صنایع دستی با مقوله‌های فرهنگی، هنری و اجتماعی
۷۳	

بخش دوم - معرفی و شناخت مهم‌ترین صنایع دستی ایران	۷۷
فصل ششم / زیراندازهای سنتی ایران	۷۹
۱-۶- مقدمه	۷۹
۲-۶- انواع گلیم	۸۱
۱-۲-۶- پلاس	۸۱
۲-۲-۶- گلیم ساده (دو رو):	۸۱
۳-۲-۶- گلیم سوماک (یک رو):	۸۵
۴-۲-۶- دیگر انواع گلیم:	۸۶
۳-۶- زیلو:	۸۶
۴-۶- گبه:	۸۷
۵-۶- قالی:	۸۸
فصل هفتم - نساجی سنتی ایران	۱۰۱
۱-۷- پارچه‌های دستبافت	۱۰۱
۲-۷- رنگ و رنگرزی:	۱۰۸
۱-۲-۷- رنگ‌های طبیعی	۱۰۹
۲-۲-۷- رنگ‌های مصنوعی (شیمیایی)	۱۱۰
۳-۲-۷- مقایسه‌ی رنگ‌های طبیعی و رنگ‌های شیمیایی	۱۱۰
۳-۷- رو دوزی‌های سنتی ایران:	۱۱۱
۴-۷- چاپ‌های سنتی ایران	۱۱۴
۱-۴-۷- چاپ قلمکار	۱۱۴
۲-۴-۷- چاپ کلاقه‌ای (باتیک)	۱۱۵
فصل هشتم - هنرهای مرتبط با چوب	۱۱۹
۱-۸- مقدمه	۱۱۹
۲-۸- نکات کلی که در کارشناسی آثار چوبی باید مد نظر قرار گیرد	۱۲۰
۳-۸- چوب‌های مناسب برای انواع هنرهای مرتبط با چوب	۱۲۱
۴-۸- خراطی چوب	۱۲۱
۵-۸- کنده‌کاری چوب	۱۲۲
۶-۸- منبت‌کاری	۱۲۳
۷-۸- مشبک‌کاری چوب	۱۲۴
۸-۸- نازک‌کاری چوب	۱۲۵

۱۲۶.....	۹-۸ - معرق روی چوب
۱۲۸.....	۱۰-۸ - منبت - مشبک
۱۲۸.....	۱۱-۸ - معرق - منبت
۱۲۸.....	۱۲-۸ - سازهای چوبی
۱۲۹.....	۱۳-۸ - خاتم‌سازی
۱۳۱.....	۱۴-۸ - گره چینی روی چوب
۱۳۲.....	۱۵-۸ - معرق خاتم
۱۳۲.....	۱۶-۸ - سایر هنرهای مرتبط با چوب
۱۳۳.....	فصل نهم / هنرهای مرتبط با فلز
۱۳۳.....	۱-۹ - مقدمه
۱۳۴.....	۲-۹ - دواتگری
۱۳۵.....	۳-۹ - حکاکی
۱۳۶.....	۴-۹ - قلمزنی
۱۳۹.....	۵-۹ - ملیله‌کاری
۱۴۰.....	۶-۹ - میناکاری
۱۴۱.....	ویژگی‌ها
۱۴۱.....	ویژگی‌های مواد اولیه
۱۴۲.....	ویژگی‌های ساخت
۱۴۸.....	۷-۹ - طلاکوبی روی فولاد
۱۴۹.....	۸-۹ - فیروزه‌کوبی
۱۵۰.....	۹-۹ - ساخت و تزئین اسلحه‌های سرد و قندشکن و قلم‌تراش
۱۵۱.....	۱۰-۹ - قفل‌سازی
۱۵۲.....	۱۱-۹ - زیورآلات و زینت‌آلات
۱۵۳.....	۱۲-۹ - ضریح‌سازی و ساخت در اماکن متبرکه
۱۵۴.....	۱۳-۹ - سایر هنرهای مرتبط با فلز
۱۵۵.....	فصل دهم / سفال و سرامیک‌سازی
۱۵۵.....	۱-۱۰ - تعریف
۱۵۵.....	۲-۱۰ - تاریخچه‌ی مختصر سفالگری
۱۵۷.....	۳-۱۰ - مواد موردنیاز در سفالگری
۱۵۸.....	۴-۱۰ - ابزار کارِ سفالگری

مقدمه

در آغاز، خود اعتراف می‌کنم که شناخت صنایع دستی ایران که اصیل‌ترین، مردمی‌ترین و کاربردی‌ترین هنر سرزمینمان است، کاری است بس دشوار. اعتراف به این مهم پس از بیش از چهارده مطالعه، پژوهش، تحقیق، تجربه‌اندوزی، مدیریت و تدریس در این زمینه نه از سر تواضع که به واسطه‌ی ابعاد، جنبه‌ها و جهات گوناگون صنایع دستی و سختی راه برای دسترسی به ظرایف، دقایق، نکات و ریزه‌کاری‌های بسیار در این «هنر - صنعت» است.

بیش از سی سال است، در هر دانشگاه و مرکز آموزش عالی که افتخار تدریس و آموزش را داشته‌ام من جمله در رشته‌های صنایع دستی، طراحی لباس، طراحی چاپ پارچه، مدیریت جهانگردی، مدیریت هتلداری، مدیریت فرهنگی هنری و ... تدریس درس‌آشنایی با هنرهای سنتی - که بخش مهمی از آن به صنایع دستی اختصاص دارد - و دیگر دروس مشابه را بر عهده گرفته‌ام و بیش از سی کتاب را در این مقوله به رشته‌ی تحریر درآورده‌ام و حتی در تدریس درس مذکور و دروس مشابه آن، خصوصیات رشته‌ی تحصیلی دانشجویان را کاملاً مدنظر داشته و به تناسب رشته و محتوای شرح درس، مطالب را تدریس کرده‌ام و سرانجام آن که با نگارش «کتاب‌های آشنایی با هنرهای سنتی (۱)»، «آشنایی با هنرهای سنتی (۲)»، «تجلی نور در هنرهای سنتی ایران» و «کارشناسی آثار صنایع دستی ایران»، تفاوت‌های محتوایی را بازگو کرده‌ام تا این که احساس کردم که برای رشته‌های مدیریت جهانگردی، مدیریت هتلداری و مدیریت امور گمرکی نیز ضرورت دارد تا با توجه به درس «شناخت صنایع دستی ایران» کتاب خاص و ویژه‌ای را تألیف کنم که بتواند با عنایت به ارتباطات موجود بین رشته‌های مذکور و صنایع دستی و تأثیر و تأثرات و درواقع تعاملی که می‌تواند و یا باید وجود داشته باشد و نیز این که برخی موضوعات و مطالب در رشته‌های مذکور از اهمیت بیشتری برخوردار بوده و پرداختن به برخی موارد، آن چنان ضرورتی ندارد و نیز این که آن چه محتوای کتاب را تشکیل می‌دهد نهایتاً باید قابلیت تدریس در یک ترم تحصیلی را داشته باشد، کتاب حاضر را آماده سازم. خوشبختانه در این راه انتشارات مهکامه که آماده‌سازی و چاپ کتاب‌های مدیریتی - به ویژه در زمینه جهانگردی، هتلداری، گمرک

و بیمه را در دستور کار خود قرار داده است - همراه شد تا مجموعه‌ی حاضر به پیشگاه مردم هنردوست ایران و من جمله دانشجویان عزیزم در رشته‌های مذکور تقدیم شود. وظیفه‌ی خود می‌دانم که از مدیریت فرهنگ‌دوست «انتشارات مهکامه» و استادان، هنرمندان، هنردوستان و دانشجویان محترم که پیوسته مرا به ادامه‌ی راه تشویق کرده‌اند تشکر و سپاسگزاری کنم و بار دیگر مراتب شکر و سپاس خالصانه ام را به محضر ان یگانه خالق بی‌همتا تقدیم دارم. شعری از استاد محیط طباطبایی را شرح و وصف حال خود می‌دانم که فرموده است:

قسم به جان قلم خورده‌ام که نای قلم را

به دست گیرم و تا آخرین رمق بنویسم

حسین یاوری

شهریورماه ۱۳۸۹

www.ketab.ir